FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT CARL OTTO LENZ
fremsat den 9. juli 1992 *

Hr. afdelingsformand,
De herrer dommere,

A — Faktiske omstændigheder

1. Den anmodning fra Finanzgericht Hamburg, som jeg skal beskæftige mig med i dag, vedrører eksportrestitutioner for C-vitamin (askorbinsyre) i den fælles toldtarifs kapitel 29.38 VC (= KN-kode 2936 27 00).

2. Denne vare omhandles i bilag I i forordning (EØF) nr. 1785/81 om den fælles markedsordning for sukker [1]. Der kan derfor ydes eksportrestitution ved udførsel heraf, såfremt betingelserne i denne forordnings artikel 19 er opfyldt. Bestemmelsens artikel 1 fastsætter bl.a.:

»I det omfang, det er nødvendigt for at muliggøre udførsel, i uforarbejdet stand eller i form af varer anført i bilag I af de i artikel 1, stk. 1, litra a), c) og d), nævnte varer på grundlag af de noteringer eller priser, som på verdensmarkedet gælder for de i samme stykke, litra a) og c), nævnte varer kan forskellen mellem disse noteringer eller priser og Fællesskabets priser udlignes ved en eksportrestitution.«

3. Til varerne efter artikel 1, stk. 1, litra a), i forordningen hører hvidt sukker (toldposition ex 17.01 A = KN-kode 1701 99 10). Dette produkt forekommer i begyndelsen af den fremstillingsproces, hvoraf sagsøgeren i hovedsagen (herefter benævnt »sagsøgeren«) fremstiller den eksporterede askorbinsyre.

4. Forordning (EØF) nr. 3035/80 [2] omfatter et system til fastsættelse af eksportrestitutioner for varer, som er fremstillet på denne måde ved forarbejdning af varer, som er omfattet af en markedsordning — f.eks. for sukker. Dette system, som er genstand for den foreliggende tvist, indeholder i det væsentlige to forløb. For bestemte »basisprodukter«, der opregnes i forordningens bilag A — herunder hvidt sukker — fastsættes der i medfør af artikel 4 en restitutionssats, og som regel månedligt (stk. 1) efter kriterierne i denne bestemmelses stk. 2-5. Måden, hvorefter restitutionen for de faktisk udførte produkter (kaldet »varer« — jf. forordningens artikel 1, stk. 1, andet afsnit), skal udregnes

* Originalsprog: tysk.

1 — Rådets forordning af 30.6.1981 (EFT L 177, s. 4). Efter Kommissionens forordning (EØF) nr. 2306/88 af 26.7.1988 (EFT L 201, s. 65) opregner bilag I i forordning nr. 1785/81 ikke længere askorbinsyre særskilt, men henviser generelt til kapitel 29 i den fælles toldtarif.

2 — Rådets forordning af 11.11.1980 om fastsættelse af almindelige regler for ydelse af eksportrestitutioner og om fastlæggelse af kriterierne for fastsættelse af restitutionsbeløbet for visse landbrugsprodukter, der udføres i form af varer, som ikke omfattes af traktatens bilag II (EFT L 323, s. 27).

på grundlag af denne sats, omtales i forordningens artikel 3, sammenholdt med artikel 2. Artikel 3 fastsætter »den mængde af hvert af de basisprodukter, der skal lægges til grund«. For så vidt skelner den mellem varer fra bilag B (artikel 3, stk. 1 og 2) og varer fra bilag C (denne bestemmelses stk. 3). Princippet, der ganske vist opblødes noget i kraft af forskellige andre bestemmelser, består for så vidt angår bilag B i en konkret beregning af »den mængde, der faktisk er anvendt til fremstilling af den udførte vare«. Vedrørende bilag C er beregningen allerede generelt indarbejdet i nævnte bilag selv, således at forordningens artikel 3, stk. 3, blot henviser hertil.

5. Artikel 2, stk. 1, opstiller på dette grundlag følgende bestemmelse:

»Det restitutionsbeløb, der ydes for den i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 3 fastlagte mængde af hvert af de basisprodukter, der udføres i form af samme vare, fremkommer ved multiplikation af denne mængde med retitutionssatsen for det pågældende basisprodukt, hvilken sats bestemmes pr. vægtenhed i henhold til artikel 4.«

6. Desuden fastslår artikel 2 i stk. 4 [artiklens formulering i henhold til artikel 1, litra 5), i forordning (EØF) nr. 2223/86 [3]], henholdsvis stk. 3 (artiklens oprindelige affattelse), hvortil der henvises i forelæggelseskendelsen, følgende:

»Når en vare er indgået i fremstillingen af en udført vare, skal ved beregningen af det restitutionsbeløb, der gælder for hvert af de basisprodukter, deraf forarbejdede produkter eller produkter, hvis ligestilling med disse to kategorier følger af artikel 1, stk. 2, og som er indgået i fremstillingen af den udførte vare, den restitutionssats lægges til grund, der gælder ved udførsel af den pågældende vare i forarbejdet stand.«

7. Dette system gælder som sagt også for andre markedsordninger, herunder for den i forordning (EØF) nr. 2727/75 indeholdte markedsordning for korn [4], hvis artikel 16 indeholder den parallelle bestemmelse til ovennævnte artikel 19 i markedsordning for sukker. Bilag B i forordning nr. 2727/75, som artikel 16 henviser til, har imidlertid kun omhandlet varen askorbinsyre siden den 28. januar 1989, dvs. fra det tidspunkt, da ændringsforordning (EØF) nr. 166/89 [5] trådte i kraft.

8. Når det drejer sig om den askorbinsyre, sagsøgeren har udført siden 1984, bestod fremstillingsprocessen i følgende stadier:

hvidt sukker (saccharose [6]) — glukose — sorbitol — askorbinsyre.

3 — Rådets forordning af 14.7.1986 om ændring af forordning (EØF) nr. 3035/80 om fastsættelse af almindelige regler for ydelse af eksportrestitutioner og om fastlæggelse af kriterierne for fastsættelse af restitutionsbeløbet for visse landbrugsprodukter, der udføres i form af varer, som ikke omfattes af traktatens bilag II.

4 — Rådets forordning af 29.10.1975 om den fælles markedsordning for korn (EFT L 281, s. 1); senere erstattet af Rådets forordning (EØF) nr. 1766/92 af 30.6.1992 (EFT L 181, s. 21).

5 — Kommissionens forordning af 24.1.1989 om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 2727/75 om den fælles markedsordning for korn (EFT L 20, s. 16).

6 — Jf. artikel 1, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1785/81.

9. Denne proces fremviser som særligt kendetegn, at der først af saccharosen fremstilles glukose, som derpå videreforarbejdes til sorbitol, mens den »klassiske« metode består i at omforme saccharose *direkte* til sorbitol.

10. Som det fremgår af hovedsagens akter, har det sagsøgte Hauptzollamt Hamburg-Jonas (herefter benævnt »sagsøgte«) i den første tid ydet eksportrestitution til eksport af den vare, sagsøgeren fremstillede på den nævnte måde. Siden 1987 (ansøgning af 21.8.1987, eksport af 12.8.1987) har sagsøgte imidlertid afslået 106 efter hinanden indgivne ansøgninger om eksportrestitution ved afgørelse af 18. juli 1989.

11. Forelæggelseskendelsen henviser til, at der først og fremmest er tænkt på artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 3035/80, og der drages deraf den følge, at den for sorbitol gældende sats skal lægges til grund ved beregning af restitution, da de udførte varer er fremstillet af sorbitol. Restitution for sorbitol skal beregnes efter reglerne i forordning nr. 3035/80, bilag C. Sagsøgte påberåber sig i denne forbindelse dette bilags note 7, der er indføjet i forordning nr. 2223/86, og som lyder:

»Restitutionen fastsættes på grundlag af de anvendte mængder D-glucitol (sorbitol), der henholdsvis er fremstillet af stivelsesholdige stoffer og saccharose, og beregnes på grundlag af følgende mængder majs og hvidt sukker:

— 1,52 kg majs for 1 kg D-glucitol (sorbitol) i vandig opløsning, der er fremstillet af stivelsesholdige stoffer

— 0,74 kg hvidt sukker for 1 kg D-glucitol (sorbitol), i vandig opløsning, der er fremstillet af saccharose

— 2,45 kg majs for 1 kg D-glucitol (sorbitol), ikke i vandig opløsning, der er fremstillet af stivelse

— 1,06 kg hvidt sukker for 1 kg D-glucitol, ikke i vandig opløsning, der er fremstillet af saccharose.«

12. Lad mig på dette sted henvise til, at de for sorbitol (både i kapitel 29 og kapitel 38 i den fælles toldtarif) gældende omregningskoefficienter var anført i bilagets tekst, inden denne fodnote blev indsat i nævnte bilag. Der er ikke, i det mindste ikke for så vidt angår de på grundlag af sukker fremstillede sorbitolvarianter, sket nogen ændring af koefficienterne.

13. Sagsøgte er af den opfattelse, at glukose, som sorbitol er fremstillet af, er et stivelsesprodukt, uanset hvilket landbrugsprodukt det faktisk er fremstillet af. Der er imidlertid ikke i den omhandlede tid fastsat restitution for glukose, som ikke henhører under markedsordningen for sukker, men for korn. Først efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 166/89 er der blevet udbetalt restitution.

14. Sagsøgeren har anlagt sag vedrørende afslaget. Finanzgericht Hamburg, hvor sagen er anlagt, nærer tvivl om fortolkningen af nogle af de omtalte bestemmelser i forordning nr. 3035/80. Retten har derfor forelagt Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

»Skal artikel 2, stk. 4, og artikel 3, stk. 1, 2 og 3, sammenholdt med bilag C, note 7, i forordning (EØF) nr. 3035/80 fortolkes således, at der også kan udbetales eksportrestitution for C-vitamin, fremstillet af sorbitol, efter de for sukker fastsatte restitutionssatser, når sorbitolet er udvundet af glukose, som er fremstillet af hvidt sukker?«

B — Min stilling hertil

15. I.Jeg vil indlede med at fastslå, at blandt de i det forelagte spørgsmål anførte bestemmelser, finder artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 3035/80 ikke anvendelse på konstateringen af, om der skal ydes eksportrestitution i det foreliggende tilfælde, således som skitseret i selve spørgsmålet. Som udtrykket »indgået« og den her beskrevne måde for beregningen af restitution viser, vedrører denne regel tilfældet med en eksportvare, som er blevet fremstillet ved forarbejdning af *flere* landbrugsprodukter (jf. femte betragtning til forordningen).

16. II. Derimod er det, hvis man søger efter en bestemmelse, som eventuelt kunne udelukke kravet på restitution, i overensstemmelse med det ovenfor beskrevne system i forordningen at tage udgangspunkt i artikel 3, stk. 1 og 2, idet det eksporterede produkt er opført i forordningens bilag B.

17. *1.* Man bør mærke sig det foreliggende tilfældes særlige karakter for så vidt som den udførte askorbinsyre fremstilles direkte af sorbitol, mens selve basisproduktet kun danner udgangspunkt for tidligere forarbejdningstrin. Nu er det imidlertid således, at stk. 1's forskellige alternativer tager udgangspunkt i den »til fremstillingen af den eksporterede vare faktisk anvendte mængde«, idet bestemmelsens stk. 2, første sætning, lyder således:

»... anses for faktisk anvendt de produkter, der *i uforarbejdet stand* er blevet anvendt ved den udførte vares fremstilling« [7].

18. Heraf følger, at den omregningsbestemmelse, der skal finde anvendelse, må tage hensyn til to faktorer.

For det første må den skabe den talmæssige forbindelse mellem det udførte produkt og den vare, der direkte blev anvendt til dennes fremstilling (dvs. sorbitol).

For det andet må der etableres en sådan forbindelse mellem sidstnævnte vare og basisproduktet. Herved bør man atter tage hensyn til det særlige forhold, at sorbitol er opført i forordningens bilag C, således at de dér nævnte generelle omregningssatser skal anvendes — i hvert fald ifølge bestemmelsen i stk. 3.

7 — Min fremhævelse.

19. 2. En sådan bestemmelse finder jeg i forordningens artikel 3, stk. 1, litra c), første tankestreg. Her står der bl.a:

»ved anvendelse:

— af et produkt, der ikke omfattes af bilag II til traktaten, og som er fremkommet ved forarbejdning af et af de produkter, der er omhandlet under litra a) eller b) eller

...

er denne mængde, der skal bestemmes ud fra den til fremstilling af den udførte vare faktisk anvendte mængde af nævnte produkt, for hvert af de pågældende basisprodukter og med forbehold af bestemmelserne i stk. 3, lig med den mængde, der godkendes af de kompetente myndigheder i henhold til artikel 8, stk. 1«.

20. a) Bortset fra de i forelæggelseskendelsen rejste tvivlsspørgsmålet, som jeg straks vil komme ind på, passer det foreliggende tilfælde uden videre ind i denne teksts system.

21. Vedrørende de forudsætninger, der er anført under tankestregen, kan det fastslås, at et produkt, der ikke falder ind under traktatens bilag II, dvs. sorbitol, blev anvendt til fremstilling af den udførte vare. Dette produkt blev på sin side fremstillet ved forarbejdning af et basisprodukt, dvs. et af de produkter, der er omtalt i samme stykkes litra a). Jeg skal straks påvise, at denne konklusion ikke modsiges af det faktum, at det fremkomne sorbitol ikke er fremstillet direkte af basisproduktet.

22. Hvis det herefter står fast, at forudsætningerne efter den første tankestreg er opfyldt, skal det konstateres over to trin, hvilken mængde af basisproduktet der skal tages hensyn til.

23. Først siges det, at denne »skal bestemmes ud fra den til fremstilling af den udførte vare faktisk anvendte mængde af nævnte produkt«. Det skal altså på første trin konstateres, hvilke mængder sorbitol der konkret er anvendt til fremstilling af de udførte mængder askorbinsyre.

24. Dernæst er den mængde af basisproduktet, der skal beregnes på dette grundlag, »med forbehold af bestemmelserne i stk. 3, lig med den mængde, der godkendes af de kompetente myndighed i henhold til artikel 8, stk. 1«. Forbeholdet i stk. 3 vedrører — jeg ser ikke, hvordan dette skal forstås anderledes — den situation, at det produkt, der er direkte anvendt til fremstilling af den udførte vare, er anført i forordningens bilag C, og at det derfor er de heri nævnte omregningsformler, der skal anvendes. Da sorbitol hører til disse produkter, må man gå frem på denne måde. Den formel, som har været anvendt uforandret siden ikrafttrædelsen af forordning nr. 3035/80 til omregning af de på grundlag af sukker fremstillede sorbitolarter fra kapitel 29 og 38 i den fælles toldtarif, følger efter forordning nr. 2223/86's ikrafttræden af den i det forelagte spørgsmål nævnte note 7 i sidstnævnte forordnings bilag, hvis ordlyd jeg allerede har citeret [8]. Det angiver, hvilke mængder hvidt sukker pr. kg. sorbitol der skal lægges vægt på.

8 — Se overfor, punkt 11.

25. b) Efter det således definerede system i de bestemmelser, der skal anvendes, stiller disse sig ikke i vejen for sagsøgerens krav om restitution. Sagsøgtes og den forelæggende rets heroverfor fremsatte tvivl virker, når alt kommer til alt, ikke overbevisende.

26. Den særlige omstændighed, at sorbitolet ikke blev udvundet direkte af basisproduktet, men via det mellemled, der består i fremstilling af glukose, kunne være af betydning for anvendelsen af de nævnte bestemmelser på to måder. For det første kræver teksten under artikel 3, stk. 1, litra c), første tankestreg, at det anvendte, ikke under traktatens bilag II hørende produkt (her sorbitol), skal være fremkommet »ved forarbejdning af et af de produkter, der er omhandlet under litra a) eller b)« (her basisproduktet). For det andet er der — og det er dette punkt, den forelæggende rets tvivl gælder — i den nævnte note 7 tale om »de mængder D-glucitol (sorbitol), der er fremstillet af ... saccharose«. Efter min mening skal der klart siges nej til det spørgsmål, som begge tekster opkaster på den samme måde, dvs. om sorbitolen skal være fremkommet direkte på grundlag af basisproduktet uden mellemliggende arbejdstrin.

27. For det første må det fastslås, at der i ingen af de to tekstafsnit er tale om, at basisproduktet skal være »faktisk anvendt« til fremstilling af sorbitol. Man kan derfor på forhånd udelukke anvendelsen af artikel 3, stk. 2, første sætning, hvorefter kun de produkter anses for faktisk anvendte, der som sådan er blevet anvendt til fremstilling af den (udførte) vare. På samme vis kan man — både med henblik på de i artikel 3, stk. 1, litra c), under første tankestreg, nævnte formål og dem i note 7 i bilag C — udelukke en anvendelse af artikel 3, stk. 2, andet punktum, der omtales i Finanzgerichts overvejelser, og som lyder:

»Når et basisprodukt under en af denne vares fremstillingsfaser selv forarbejdes til et andet mere bearbejdet basisprodukt, der anvendes i en senere fase, anses kun dette for faktisk anvendt.«

28. Kommissionen har med rette henvist til, at denne tekst kun omhandler det tilfælde, at et basisprodukt forarbejdes til et andet basisprodukt. Glukose er imidlertid ikke noget basisprodukt i henhold til forordning nr. 3035/80.

29. Således berøres Fællesskabets principielle interesser i en støtte til udførslen af nogle i forordning nr. 3035/80, bilag B og C, nævnte produkter, der som forarbejdede produkter tilhører samme markedsordning som basisproduktet, ikke af tallet på eller beskaffenheden af de produkter, som opstår under forarbejdningsprocessen som mellemprodukt, der ikke er bestemt til markedet. Snarere forbliver udførslen efter markedsordningens indretning — en indretning, som svarer til konkurrencen med de produkter på verdensmarkedet, som er fremstillet af verdensmarkedets (billigere) produkter — en udførsel af basisprodukter »i form af« forarbejdede produkter (jf. f.eks. artikel 19 i forordning nr. 1785/81). Hvis producenten vælger en usædvanlig fremstillingsmåde, hvilket synes at være tilfældet her, behøver dette ikke at betyde, at eksportrestitutionen afslås

allerede af den grund, men blot, at der muligvis kan rejses tvivl om rigtigheden af den foreskrevne omregningsmåde. Dette skal jeg straks komme tilbage til.

30. På dette sted bør endnu blot den omstændighed anføres, at glukose i henhold til bilag A i forordning nr. 2727/75 er et produkt efter den fælles markedsordning for korn. Eksporten kan efter min mening ikke af denne grund betegnes som eksport af korn (eller kornstivelse) i ændret form, men forbliver en eksport af sukker, som er omsat til andre produkter, der kan opnå restitutioner efter forordning nr. 1785/81, bilag I.

31. *3.* Vi kan ganske vist ikke uden nøjere kendskab til de kemiske enkeltheder fastslå, om omregningsformlen fra nævnte note 7 fører til konkrete resultater ved den af sagsøgeren valgte særlige fremgangsmåde. Der foreligger imidlertid ikke nogen holdepunkter for, at der kan påvises fejl ved resultaterne. Selv sagsøgte synes ikke at hævde dette.

32. Men også selv om man på grundlag af beregningen efter note 7 skulle komme til forfalskede resultater på grund af fremstillingsmådens særlige karakter, behøvede dette ikke at føre til, at eksportrestitution principielt afslås. Man kunne snarere i givet fald overveje at fortolke henvisningen i artikel 3, stk. 1, litra c), til stk. 3, og dermed til nævnte note, indskrænkende. I dette tilfælde ville den mængde basisprodukter være afgørende, »som anerkendes af de kompetente myndigheder i henhold til artikel 8, stk. 1« [jf. artikel 3, stk. 1, litra c), første sætning, in fine].

33. *4.* Når det drejer sig om formuleringen af svaret på det forelagte spørgsmål, skal den af dette spørgsmål omfattede artikel 2, stk. 4, i forordning nr. 3035/80 ikke nævnes, idet den ikke finder anvendelse, og de konklusioner, der skal drages for at afgøre kravet på restitution, dermed ikke beror på dens fortolkning.

C — Forslag til afgørelse

34. Af alle disse grunde foreslår jeg, at det af Finanzgericht Hamburg forelagte spørgsmål besvares som følger:

»Artikel 3, stk. 1, 2 og 3, i forordning (EØF) nr. 3035/80, sammenholdt med bilag C, note 7, som blev indføjet i forordning (EØF) nr. 3035/80 ved forordning (EØF) nr. 2236/86, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for et krav på eksportrestitution for C-vitamin (askorbinsyre) fremstillet af sorbitol i henhold til restitutionssatserne for sukker, når sorbitolet er udvundet af glukose, som er fremstillet af hvidt sukker.«